ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

της 18ης Απριλίου 2002 [1]

1. Η Επιτροπή άσκησε προσφυγή κατά του Λουξεμβούργου βάσει του άρθρου 226 ΕΚ. Ζητεί από το Δικαστήριο να καταδικάσει αυτό το κράτος μέλος λόγω του ότι παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας [2], και από το άρθρο 43 ΕΚ.

Η προσαπτόμενη στο Λουξεμβούργο παράβαση συνίσταται στη διατήρηση, στην εσωτερική του νομοθεσία, μιας προϋποθέσεως περί προηγουμένης κατοικίας στο έδαφός του επί ορισμένο χρονικό διάστημα για τη χορήγηση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος.

I — Τα περιστατικά

2. Στις αρχές του 1998, μια ατομική καταγγελία πληροφόρησε την Επιτροπή ότι η λουξεμβουργιανή νομοθεσία εξαρτούσε το δικαίωμα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος από την προϋπόθεση υπάρξεως κατοικίας στη χώρα επί τουλάχιστον δέκα έτη κατά τη διάρκεια των είκοσι τελευταίων ετών.

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής επικοινώνησαν με τις εθνικές αρχές εφιστώντας τους την προσοχή στο ενδεχομένως ασυμβίβαστο αυτής της προϋποθέσεως προς την κοινοτική νομοθεσία. Οι λουξεμβουργιανές αρχές εξέθεσαν ότι ένα σχέδιο νόμου για την κατάργηση της προϋποθέσεως αυτής ήταν υπό εξέταση.

3. Πάντως, με έγγραφο της 19ης Ιουλίου 1999, η Επιτροπή πληροφορήθηκε ότι το Conseil d'État εξέδωσε αρνητική γνώμη και, κατά συνέπεια, το κείμενο που ψηφίστηκε στις 29 Απριλίου 1999 [3] διατήρησε την προϋπόθεση υπάρξεως κατοικίας, η διάρκεια της οποίας πάντως μειώθηκε σε πέντε έτη κατά τη διάρκεια των είκοσι τελευταίων ετών.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Κανονισμός (ΕΟΚ) του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 1968 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33).

3 — Δημοσιεύτηκε στο *Mémorial* (επίσημη εφημερίδα του Μεγάλου Δουκάτου) την 1η Ιουνίου 1999. Η τροποποίηση αυτή άρχισε να ισχύει την 1 Μαρτίου 2000, ήτοι εννέα μήνες μετά τη δημοσίευσή του.

II — Οι κοινοτικές διατάξεις

4. Κατά το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68:

«1. Ο εργαζόμενος υπήκοος ενός κράτους μέλους δεν δύναται στην επικράτεια των άλλων κρατών μελών, να έχει, λόγω της ιθαγενείας του, διαφορετική μεταχείριση από τους ημεδαπούς εργαζομένους, ως προς τους όρους απασχολήσεως και εργασίας, ιδίως όσον αφορά την αμοιβή, την απόλυση, την επαγγελματική επανένταξη ή την επαναπασχόληση αν έχει καταστεί άνεργος.

2. Απολαύει των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους.

[...]»

5. Το άρθρο 43 ΕΚ εξάλλου ορίζει τα εξής:

«[...]

Η ελευθερία εγκαταστάσεως περιλαμβάνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων, καθώς και τη σύσταση και τη διαχείριση επιχειρήσεων και ιδίως εταιριών κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 2, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία της χώρας εγκαταστάσεως για τους δικούς της υπηκόους, με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου της παρούσας συνθήκης που αναφέρονται στην κυκλοφορία κεφαλαίων».

II — Η επίμαχη λουξεμβουργιανή νομοθεσία

6. Ο κανόνας που κρίνεται ασυμβίβαστος προς την κοινοτική τάξη είναι το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου της 26ης Ιουλίου 1986 περί θεσπίσεως του δικαιώματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Κατά τις διατάξεις αυτές, το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα χορηγείται σε κάθε πρόσωπο το οποίο, κατόπιν προηγούμενης εγκρίσεως, κατοικεί και διαμένει πράγματι στο Ηνωμένο Βασίλειο, έχει ηλικία τουλάχιστον είκοσι πέντε ετών, διαθέτει πόρους ύψους κατώτερου των καθοριζόμενων ορίων, είναι πρόθυμο να εξαντλήσει όλες τις δυνατότητες που παρέχονται από τη λουξεμβουργιανή ή αλλοδαπή νομοθεσία προκειμένου να βελτιώσει την κατάστασή του και έχει διαμείνει στο Λουξεμβούργο επί πέντε τουλάχιστον έτη κατά τη διάρκεια των τελευταίων είκοσι ετών. Μόνον οι απάτριδες και οι πολιτικοί πρόσφυγες απαλλάσσονται από την τήρηση της προϋποθέσεως κατοικίας.

III — Η διοικητική διαδικασία

7. Μολονότι η διάρκεια της αναγκαίας περιόδου διαμονής για την χορήγηση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος περιορίστηκε, η Επιτροπή έκρινε ότι η νομοθεσία αυτή εξακολουθεί να μη συμβιβάζεται προς τη θεμελιώδη αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, την οποία θέτει το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68, όσον αφορά τους μισθωτούς εργαζομένους, και το άρθρο 43 ΕΚ, όσον αφορά τους μη μισθωτούς εργαζομένους. Επομένως, στις 6 Αυγούστου 1999, απηύθυνε στις αρχές του Μεγάλου Δουκάτου έγγραφο οχλήσεως καλώντας τες να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους εντός προθεσμίας δύο μηνών.

8. Ελλείψει απαντήσεως εκ μέρους των λουξεμβουργιανών αρχών και θεωρώντας ότι οι διευκρινίσεις που επισυνάφθηκαν στην κοινοποίηση της τροποποιηθείσας νομοθεσίας δεν ήταν ικανοποιητικές, η Επιτροπή απηύθυνε στη Λουξεμβουργιανή Κυβέρνηση, στις 26 Ιανουαρίου 2000, αιτιολογημένη γνώμη σύμφωνα με το άρθρο 226 ΕΚ, πρώτο εδάφιο, καλώντας την να τροποποιήσει εκ νέου τον νόμο.

Στις 31 Μαΐου 2000, η Λουξεμβουργιανή Κυβέρνηση την πληροφόρησε για την απόφασή της να τροποποιήσει ακόμα μια φορά τον νόμο προκειμένου να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη γνώμη και τη διαβεβαίωσε για την πρόθεσή της με έγγραφο της 15ης Ιουνίου 2000.

9. Στις 24 Ιουλίου 2000, οι υπηρεσίες της Επιτροπής ζήτησαν από τις λουξεμβουργιανές αρχές να τους παράσχουν ακριβείς πληροφορίες ως προς το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα και να χορηγήσουν αμέσως το έλαχιστο εγγυημένο εισόδημα στους πολίτες άλλων κρατών μελών στους οποίους δεν εγκρίθηκε η καταβολή του λόγω του ότι δεν πληρούσαν την προϋπόθεση κατοικίας.

Με έγγραφο της 26ης Οκτωβρίου του ίδιου έτους, η Λουξεμβουργιανή Κυβέρνηση διατύπωσε ορισμένες διευκρινίσεις ως προς το μελλοντικό κείμενο και εξέθεσε στην Επιτροπή ότι το κείμενο αυτό θα ψηφιζόταν κατά την κοινοβουλευτική σύνοδο 2000-2001. Πρόσθεσε ότι, ελλείψει εφαρμοστέας νομοθεσίας, ήταν αδύνατο να ικανοποιήσει το αίτημα που διατύπωσε η Επιτροπή υπέρ των πολιτών αυτών.

IV — Η ένδικη διαδικασία

10. Η Επιτροπή, δεδομένου ότι δεν έλαβε μεταγενεστέρως καμία πληροφορία σχετική με την αναγγελθείσα νομοθετική τροποποίηση, άσκησε προσφυγή στις 26 Ιουλίου 2001, με την οποία ζητεί από το Δικαστήριο να καταδικάσει αυτό το κράτος μέλος λόγω παραβάσεως.

11. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η ισχύουσα στο Λουξεμβούργο νομοθεσία

συνιστά πρόδηλη παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως η οποία απαγορεύει, όχι μόνον τις εμφανείς διακρίσεις λόγω ιθαγενείας, αλλά και κάθε μορφή συγκεκαλυμμένης δυσμενούς διακρίσεως η οποία, με την εφαρμογή άλλων κριτήριων διακρίσεως, καταλήγει στην πράξη στο ίδιο αποτέλεσμα [4]. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η προϋπόθεση κατοικίας επί ορισμένο χρονικό διάστημα στο έδαφος κράτους μέλους συνιστά κεκρυμμένη δυσμενή διάκριση λόγω της ιθαγενείας, διότι ο πολίτης αυτού του κράτους θα πληροί ευκολότερα την προϋπόθεση αυτή από τον υπήκοο άλλου κράτους μέλους [5]. Το γεγονός ότι η προϋπόθεση αυτή εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο σε όλους τους λουξεμβούργιους δεν επηρεάζει αυτό το συμπέρασμα.

Η Επιτροπή εκθέτει ότι δεν υφίσταται καμία αμφιβολία ότι η επίδικη παροχή συνιστά κοινωνικό πλεονέκτημα, διότι έτσι έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση Hoeckx [6] και, κατά συνέπεια, πρέπει να χορηγείται υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε όλους τους εργαζομένους υπηκόους των άλλων κρατών μελών.

Το άρθρο 43 ΕΚ, εξάλλου, εξασφαλίζει το ευεργέτημα της εθνικής μεταχειρίσεως στους πολίτες κράτους μέλους που επιθυμούν να ασκήσουν μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος και απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας που εμποδίζει την πρόσβαση σε τέτοια δραστηριότητα ή την άσκησή της [7].

Η Επιτροπή επικαλείται επίσης προς στήριξη της προσφυγής της την απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση Επιτροπή κατά Βελγίου [8], που αφορούσε παρόμοια νομοθεσία και παροχή, με την οποία έκρινε αντίθετη προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως τη διατήρηση του όρου περί διάρκειας διαμονής στη βελγική επικράτεια για τη χορήγηση του ελάχιστου εισοδήματος διαβιώσεως (minimex) στους εργαζομένους των άλλων κρατών μελών.

12. Το Λουξεμβούργο εκθέτει στο υπόμνημά του απαντήσεως, που κατέθεσε στις 10 Οκτωβρίου 2001, ότι το σχέδιο νόμου για την τροποποίηση της επίδικης εθνικής νομοθεσίας ψηφίστηκε στις 22 Μαρτίου 2000. Ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή ή να αναστείλει τη διαδικασία εν αναμονή της παραιτήσεως της Επιτροπής από την προσφυγή.

13. Η Επιτροπή παραιτήθηκε από το δικαίωμα υποβολής υπομνήματος απαντή-

4 — Αποφάσεις της 12ης Φεβρουαρίου 1974, 152/73, Sotgiu (Συλλογή τόμος 1974, σ. 87, σκέψη 11), και της 8ης Μαΐου 1990, 157/88, Biehl (Συλλογή 1990, σ. I-1779, σκέψη 13).

5 — Αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 1991, C-221/89, Factortame (Συλλογή 1991, σ. I-3905, σκέψη 32), της 17ης Νοεμβρίου 1992, C-279/89, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή 1992, σ. I-5785, σκέψη 42), και της 10ης Μαρτίου 1993, C-111/91, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (Συλλογή 1993, σ. I-817, σκέψη 10).

6 — Απόφαση της 27ης Μαρτίου 1985, 249/83 (Συλλογή 1985, σ. 973, σκέψη 22).

7 — Απόφαση της 8ης Ιουνίου 1999, C-337/97, Meeusen (Συλλογή 1999, σ. I-3289, σκέψη 27).

8 — Απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 1992, C-326/90 (Συλλογή 1992, σ. I-5517).

σεως και εξέθεσε ότι δεν δικαιολογούνταν η αναστολή της διαδικασίας.

14. Δεδομένου ότι κανείς από τους διαδίκους δεν υπέβαλε αίτημα εκθέτοντας τους λόγους για τους οποίους επιθυμούσε να ακουστεί, το Δικαστήριο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κανονισμού Διαδικασίας, να εκδώσει απόφαση χωρίς να καλέσει τους διαδίκους να παραστούν.

16. Στο υπόμνημά του απαντήσεως, το Λουξεμβούργο εκθέτει ότι δεν αναφέρεται στο ζήτημα αν η προϋπόθεση κατοικίας διάρκειας πέντε ετών συνιστά δυσμενή διάκριση, χωρίς να προβάλλει συναφώς επιχειρήματα, και επισημαίνει ότι είναι διατεθειμένο να τροποποιήσει τη νομοθεσία που περιέχει αυτήν την προϋπόθεση. Ακόμη και αν το καθού κράτος ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή για το λόγο ότι του ανακοίνωσε το σχέδιο νόμου, του οποίου ούτε η δημοσίευση έχει εν προκειμένω, θεωρώ ότι η στάση του ισοδυναμεί με ομολογία.

V — Εξέταση της προσφυγής

Α. Επί του αιτήματος αναγνωρίσεως της παραβάσεως

15. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου που παραθέτει η προσφεύγουσα προκύπτει ότι η προϋπόθεση κατοικίας εντός κράτους μέλους συνιστά έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω της ιθαγενείας, η οποία βλάπτει τους πολίτες των άλλων κρατών μελών και ότι μια παροχή όπως η υπό κρίση πρέπει να θεωρηθεί ως κοινωνικό πλεονέκτημα του οποίου πρέπει να τυγχάνουν οι πολίτες των άλλων κρατών μελών υπό τις ίδιες προϋποθέσεις όπως οι ημεδαποί.

17. Επιπλέον, είναι γνωστό ότι το αντικείμενο προσφυγής που ασκείται βάσει του άρθρου 226 ΕΚ καθορίζεται από την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής και ότι, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία η παράβαση έπαυσε, μετά την πάροδο της προθεσμίας που τάσσεται δυνάμει της δεύτερης παραγράφου του ίδιου άρθρου, εξακολουθεί να υφίσταται συμφέρον προς συνέχιση της δίκης, ήτοι τη θεμελίωση της ευθύνης που μπορεί ενδεχομένως να υπέχει το κράτος μέλος έναντι των προσώπων που αντλούν δικαιώματα από τη συγκεκριμένη παράβασή του [9].

18. Ούτε το αίτημα αναστολής της διαδικασίας είναι λυσιτελές διότι οι περιστάσεις της παρούσας υποθέσεως δεν δικαιολογούν την εφαρμογή του άρθρου 82 Α, παράγραφος 1, στοιχείο β', του Κανονισμού Διαδικασίας. Εν πάση περιπτώσει, μέχρι τον Απριλίο του 2002, η Επιτροπή ουδέποτε εκδήλωσε την

9 — Αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 1973, 39/72, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 375, σκέψη 11), και της 17ης Ιουνίου 1987, 154/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1987, σ. 2717, σκέψη 6).

πρόθεσή της να παραιτηθεί από την προσφυγή.

19. Εφόσον είναι σαφώς αποδεδειγμένο ότι το Λουξεμβούργο δεν τήρησε την υποχρέωση προσαρμογής του εσωτερικού δικαίου προς τις διατάξεις του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68 και του άρθρου 43 ΕΚ εντός της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, πρέπει να γίνει δεκτό το αίτημα της Επιτροπής και να καταδικαστεί το κράτος μέλος λόγω παραβάσεως, καθώς και στα δικαστικά έξοδα.

Β. Επί του αιτήματος διευκρινίσεων όσον αφορά τις συνέπειες της αναγνωρίσεως της παραβάσεως

20. Στο σημείο 20 του δικογράφου προσφυγής, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο, πλην της αναγνωρίσεως της παραβάσεως του λουξεμβουργιανού κράτους, να διευκρινίσει τις συνέπειές της προκειμένου το κοινοτικό δίκαιο να μπορέσει να παραγάγει πλήρως τα αποτελέσματά του υπέρ των πολιτών άλλων κρατών μελών οι οποίοι εθίγησαν από την απαγορευόμενη νομοθεσία.

Η Επιτροπή ζήτησε από τις λουξεμβουργιανές αρχές, με έγγραφο που απέστειλε στις 24 Ιουλίου 2000 ο γενικός διευθυντής απασχολήσεως και κοινωνικών υποθέσεων, πληροφορίες για τα μέτρα που ελήφθησαν για την αμελλητί τακτοποίηση της καταστάσεως των κοινοτικών πολιτών που έχουν ενδεχομένως υποβάλει αίτηση χορηγήσεως της επίδικης παροχής. Προς στήριξη του αιτήματός της, επικαλέστηκε την άμεση εφαρμογή σε όλο το έδαφος της Ενώσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω της ιθαγένειας και την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου. Η μόνιμη αντιπροσωπεία του Λουξεμβούργου εξέθεσε στην Επιτροπή, με έγγραφο της 26ης Οκτωβρίου του ίδιου έτους, ότι ήταν αδύνατο στο Λουξεμβούργο να λάβει τέτοια μέτρα ελλείψει νομοθετικής διατάξεως προβλέπουσας τη χορήγηση της παροχής στους κοινοτικούς πολίτες άνευ προϋποθέσεως προηγούμενης κατοικίας στο Μεγάλο Δουκάτο.

21. Παρά την ευνοϊκή μου στάση για την άποψη της Επιτροπής, οφείλω να αναγνωρίσω ότι το αίτημά της πρέπει να απορριφθεί για τους λόγους που θα εκθέσω.

22. Πρώτον, κατά πάγια νομολογία, το έγγραφο οχλήσεως που απευθύνει η Επιτροπή στο κράτος μέλος και, στη συνέχεια, η αιτιολογημένη γνώμη οριοθετούν το αντικείμενο της διαφοράς το οποίο, επομένως, δεν μπορεί πλέον να διευρυνθεί. Η δυνατότητα του συγκεκριμένου κράτους να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του αποτελεί, ακόμη και αν αποφασίσει να μην κάνει χρήση, ουσιαστική εγγύηση, ηθελημένη από τη Συνθήκη, η δε τήρησή της συνιστά ουσιώδη τύπο για τη νομιμότητα της διαδικασίας με την οποία αναγνωρίζεται παράβαση κράτους μέλους. Κατά συνέπεια, η αιτιολογημένη γνώμη και η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να στηρί-

ζονται στις ίδιες αιτιάσεις με εκείνες του εγγράφου οχλήσεως, με το οποίο κινείται η πριν από την άσκηση της προσφυγής διαδικασία [10].

Καίτοι η Επιτροπή δεν έχει την υποχρέωση να υποδείξει, με την αιτιολογημένη γνώμη, τα μέτρα με τα οποία θα μπορούσε να παύσει η καταλογιζόμενη παράβαση, οφείλει τουλάχιστον να εκθέσει τις αιτιάσεις οι οποίες θα αποτελέσουν το αντικείμενο της προσφυγής της. Η Επιτροπή πρέπει να υποδείξει ειδικά στο οικείο κράτος μέλος ότι πρέπει να προβεί στη θέσπιση συγκεκριμένου μέτρου, εφόσον προτίθεται να ασκήσει προσφυγή λόγω παραβάσεως με αντικείμενο την παράλειψη της θεσπίσεως του μέτρου αυτού [11].

Πάντως, στην παρούσα περίπτωση, η Επιτροπή δεν κάλεσε τη Λουξεμβουργιανή Κυβέρνηση να τακτοποιήσει αμέσως την κατάσταση των πολιτών άλλων κρατών μελών στους οποίους αντιτάχθηκε άρνηση χορηγήσεως του ελαχίστου εγγυημένου εισοδήματος για τον λόγο ότι δεν πληρούσαν την προϋπόθεση κατοικίας ούτε με το έγγραφο οχλήσεως ούτε με την αιτιολογημένη γνώμη που απηύθυνε τον Ιανουάριο του 2000. Σύμφωνα με τα έγγραφα της δικογραφίας, το αίτημα αυτό διατυπώθηκε μόλις τον Ιούλιο του ίδιου έτους, με έγγραφο του γενικού διευθυντή απασχολήσεως και κοινωνικών υποθέσεων, ενώ οι λουξεμβουργιανές αρχές είχαν ήδη απαντήσει στην αιτιολογημένη γνώμη και το αντικείμενο της μελλοντικής διαφοράς είχε καθορισθεί.

23. Δεύτερον, οι συνέπειες αναγνωρίσεως παραβάσεως κράτους μέλους εκτίθενται στο άρθρο 228 ΕΚ: το κράτος μέλος οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου.

Όμως, τα μέτρα αυτά δεν συνίστανται απλώς στην άρση των αποτελεσμάτων της εθνικής νομοθεσίας για το μέλλον, αλλά, δεδομένου ότι η απόφαση παράγει αποτελέσματα *ex tunc*, στην εξάλειψη ομοίως των βλαπτικών συνεπειών αυτής της νομοθεσίας από την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη ασυμβίβαστη προς την κοινοτική νομοθεσία [12]. Όπως είναι γνωστό, τα κράτη μέλη οφείλουν να επανορθώνουν τις ζημίες που προκαλούνται στους ιδιώτες από παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου. Η υποχρέωση αυτή στηρίζεται ιδίως στο άρθρο 10 ΕΚ, δυνάμει του οποίου τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχουν, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η υποχρέωση εξαλείψεως των αθέμιτων συνεπειών μιας παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου.

Κατά πάγια νομολογία, η ερμηνεία μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, στην

10 — Αποφάσεις της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, C-191/95, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1998, σ. I-5449, σκέψη 55), της 28ης Οκτωβρίου 1999, C-328/96, Επιτροπή κατά Αυστρίας (Συλλογή 1999, σ. I-7479, σκέψη 34), και της 9ης Νοεμβρίου 1999, C-365/97, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1999, σ. I-7773, σκέψη 23).

11 — Απόφαση Επιτροπή κατά Αυστρίας, παρατεθείσα σκέψη 39.

12 — Αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1960, 6/60, Humblet κατά βελγικού δημοσίου (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 543 — συνοπτική μετάφραση στα ελληνικά), όσον αφορά τη συνθήκη CECA, και της 19ης Νοεμβρίου 1991, C-6/90, C-9/90, Francovich κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-5357, σκέψη 36), όσον αφορά τη Συνθήκη ΕΚ.

οποία προβαίνει το Δικαστήριο, περιορίζεται στο να διαφωτίζει και αποσαφηνίζει το περιεχόμενο της διατάξεως αυτής, όπως πρέπει ή θα έπρεπε να είχε νοηθεί και εφαρμοστεί από τον χρόνο θέσεώς της σε ισχύ [13].

Προσθέτω ότι το κράτος μέλος δεν ζήτησε από το Δικαστήριο, όπως θα μπορούσε, να περιορίσει τα διαχρονικά αποτελέσματα της αποφάσεως.

24. Τέλος, αν το κράτος μέλος καταδικαστεί, όπως προτείνω, στην παρούσα διαδικασία για παράβαση εμμένει στην έμμονη άρνησή του να τακτοποιήσει την κατάσταση των προσώπων που έχουν θιγεί πριν από την έναρξη ισχύος της τροποποιηθείσας νομοθεσίας, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να ασκήσει νέα προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου. Αρκετά χρόνια έχουν παρέλθει από την υποβολή της ατομικής καταγγελίας στις αρχές του 1998 και της ενάρξεως ισχύος του νέου νόμου [14], κατά τη διάρκεια των οποίων το Λουξεμβούργο εξακολούθησε, όπως φαίνεται, να παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο.

Προνοώ ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό, κατ' αυτό το στάδιο, κράτος μέλος να οχυρώνεται πίσω από την έλλειψη εθνικής νομοθεσίας για να αρνείται την ίση μεταχείριση των πολιτών άλλων κρατών μελών που κατοικούν στο έδαφός του, αυτό δε πολλώ μάλλον καθ' όσον η νομολογία του Δικαστηρίου θεωρεί ότι συνιστούν κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68, παροχές με πολύ παρόμοια χαρακτηριστικά [15] και καταδίκασε διάφορα κράτη μέλη διότι εξαρτούσαν τη χορήγησή τους από προηγούμενη προϋπόθεση κατοικίας στο έδαφός τους [16]. Διαφορετικά, θα τους ήταν εύκολο να αποφύγουν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το κοινοτικό δίκαιο, αφιστάμενα του νομοθετικού έργου ή καθυστερώντας όσο το δυνατόν την προσαρμογή των εθνικών κανόνων.

25. Για τους προεκτεθέντες λόγους, θεωρώ ότι πρέπει να απορριφθεί το αίτημα της Επιτροπής με το οποίο ζητείται από το Δικαστήριο να διευκρινίσει τις συνέπειες της αναγνωρίσεως της παραβάσεως.

13 — Αποφάσεις της 11ης Αυγούστου 1995, C-367/93 έως C-377/93, Roders κ.λπ. (Συλλογή 1995, σ. I-2229, σκέψη 42), και της 24ης Σεπτεμβρίου 1998, C-35/97, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1998, σ. I-5325, σκέψη 46).

14 — Υπενθυμίζεται ότι η αναμόρφωση του 1999, η οποία μείωσε σε πέντε έτη τη διάρκεια κατοικίας των δέκα ετών που απαιτούνταν για τη χορήγηση της παροχής, άρχισε να ισχύει μόλις εννέα μήνες μετά τη δημοσίευσή της.

15 — Αποφάσεις της 6ης Ιουνίου 1985, 157/84, Frascogna (Συλλογή 1985, σ. 1739)· της 27ης Μαρτίου 1985, 122/84, Scrivner (Συλλογή 1985, σ. 1027) και προπαρατεθείσα Hoeckx· της 9ης Ιουλίου 1987, 256/86, Frascogna (Συλλογή 1987, σ. 3431)· και της 27ης Μαΐου 1993, C-310/91, Schmid (Συλλογή 1993, σ. I-3011).

16 — Αποφάσεις της 10ης Νοεμβρίου 1992, Επιτροπή κατά Βελγίου, προπαρατεθείσα· της 10ης Μαρτίου 1993, C-111/91, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (Συλλογή 1993, σ. I-817), και της 12ης Σεπτεμβρίου 1996, C-278/94, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1996, σ. I-4307).

VI — Πρόταση

26. Ενόψει των ανωτέρω σκέψεων προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να αναγνωρίσει ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, διατηρώντας στην εσωτερική του νομοθεσία μια προϋπόθεση προηγούμενης κατοικίας στο έδαφός του διάρκειας πέντε ετών για τη χορήγηση ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968 περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητος, και από το άρθρο 43 ΕΚ·

2) να καταδικάσει αυτό το κράτος μέλος στα δικαστικά έξοδα.